

ერთვის როგორც სარჩელი და თანდართული მასალები, ასევე - შესაგებლის წარმოდგენისათვის ვადის განმსაზღვრელი გზავნილი. აღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მოწინააღმდეგე მხარის ზეპირსიტყვიერი მითითება, რომ სარჩელის არ ერთვოდა მასში მითითებული მტკიცებულებები და შესაგებლის წარმოდგენისათვის ვადის განმსაზღვრელი გზავნილი, ვერ გააბათილებს დასახელებულ პრეზუმფციას.

საკასაციო პალატამ განმარტა, რომ მოპასუხისათვის ხელმოწერელი სარჩელის ჩაბარება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს არ ქმნის, ვინაიდან მოსალოდნელი უარყოფითი რისკის თავიდან ასაცილებლად, მოპასუხის პასიური დამოკიდებულება - მიემართა სასამართლოსათვის და გაერკვია მოცემულ საქმეზე შესაგებლის წარმოდგენისათვის განსაზღვრული ვადა, გონივრულობისა და წინდახედულობის სტანდარტს ეწინააღმდეგება, შესაბამისად, მოპასუხე მეტი წინდახედულების გამოჩენის შემთხვევაში თავიდან აიცილებდა მის წინააღმდეგო სამართლებრივ შედეგს - დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას, რაც მას არ გაუკეთებია, მით უფრო, როდესაც მას სარჩელი და თანდართული მასალები ჩაბარდა.

საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სარჩელში მითითებული ფაქტები არ ამართლებდა ალიმენტის დაკისრების მოთხოვნას. სასამართლოს განმარტებით, ალიმენტი არ უნდა ატარებდეს ფორმალურ ხასიათს. მისი დაკისრებისას სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს როგორც ბავშვის საჭიროებები, ისე მშობლის ფინანსური მდგომარეობა. სარჩელში მხოლოდ ზოგადი მითითება მშობლის შემოსავლის თაობაზე კი არ ქმნის ალიმენტის ოდენობის განსაზღვრის და მისი მოპასუხისათვის დაკისრების წინაპირობებს.

გორჩა ოყრეშიძე

► 3 – 5/2021

სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება

1. სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ფაქტობრივი ზიანი და მიუღებელი შემოსავალი ექვემდებარება ანაზღაურებას. ზიანში არ მოიაზრება უფლების დროებითი შეზღუდვა, რაც სარჩელის უზრუნველყოფის მიზანია.

2. სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზიანი ანაზღაურდება იმ პროპორციით, რომლითაც არ დაკმაყოფილდა სასარჩელო მოთხოვნა.

3. ფულადი ვალდებულების დარღვევისას ივარაუდება, რომ კრედიტორს მიაღდა ზიანი და იგი განსაკუთრებულ მტკიცებას არ საჭიროებს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სსკ-ის 199 III მუხლი, სკ-ის 411-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 11 თებერვლის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-115-2020

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მხარეთა შორის დაიდო სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება. მოსარჩელემ მოპასუხეს ასესხა 114,260 აშშ დოლარი, რის უზრუნველსაყოფადაც იპოთეკით დაიტვირთა მოპასუხის საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ბინა. ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო მოსარჩელემ განცხადებით მიმართა ნოტარიუსს და მიიღო სააღსრულებო ფურცელი, რომელიც ითვალისწინებდა როგორც ძირი თანხის, ისე პროცენტისა და პირგასამტეხლოს მოპასუხისათვის დაკისრებას, ხოლო იპოთეკის საგანი მიექცა აღსასრულებლად. მოპასუხემ ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცელი სასამართლოში გაასაჩივრა და საბოლოო გადაწყვეტილებით სააღსრულებო ფურცელში მითითებული თანხის ოდენობა შემცირდა.

აღნიშნული დავის დასრულების შემდგომ მოსარჩელემ ახალი სარჩელი აღძრა მოპასუხის (მსესხებელი) წინააღმდეგ და მოითხოვა მისთვის მიყენებული ზიანის 20,000 აშშ დოლარის დაკისრება. კერძოდ, მოსარჩელის განმარტებით, სასამართლოს განჩინებით სააღსრულებო ფურცლის მოქმედება თითქმის ორი წლის განმავლობაში იყო შეჩერებული, რის გამოც მოსარჩელემ ვერ შეძლო ძირი თანხის დროულად მიღება, რითიც მას მიაღდა ფინანსური ზიანი.

თბილისის საქალაქო სასამართლომ მოთხოვნა დააკმაყოფილა და მოპასუხეს დააკისრა 20,000 აშშ დოლარის ანაზღაურება. გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა თბილისის სააპელაციო სასამართლომაც. სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ გამოყენებული უზრუნველყოფის ღონისძიება იყო გაუმართლებელი, რაც სსკ-ის 199-ე მუხლის საფუძველზე ითვალისწინებდა მოპასუხისათვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრების შესაძლებლობას. სასამართლომ განმარტა, რომ სარჩელის უზრუნველყოფით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების თაობაზე მოპასუხემ უნდა მიმართოს სასამართლოს სარჩელით. მასვე ეკისრება დამდგარი ზიანისა და მისი ოდენობის დამტკიცების ტვირთი. ზიანში უფლების დროებით შეზღუდვა არ იგულისხმება, ვინაიდან უზრუნველყოფის ღონისძიების დანიშნულებაც სწორედ უფლების დროებით შეზღუდვაა (გასხვისებისა და ქმედების განხორციელების აკრძალვა, ნივთობრივი უფლებით დატვირთვის აკრძალვა და ა.შ). სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებით ზიანის მიყენება გულისხმობს უფლების დაუშვებელ ხელყოფას, როგორიცაა, მაგალითად, ფაქტობრივი ზიანის დადგომა ან შემოსავლის დაკარგვა. ასეთ შემთხვევაში მოპასუხე უფლებამოსილია, მოითხოვოს მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფა, ანუ ე.წ. უზრუნველყოფის შებრუნება. წინამდებარე შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურების საფუძველი იყო სკ-ის 411-ე მუხლი, რომელიც ითვალისწინებდა ზიანის ანაზღაურებას მიუღებელი შემოსავლისათვის. კრედიტორის ძირითადი საქმიანობა ფულადი სახსრების განკარგვით შემოსავლის მიღება იყო, მოვალისთვის წინასწარ განჭვრეტადი უნდა ყოფილიყო სესხად აღებული თანხის ვადაში დაუბრუნებლო-

ბისას მოპასუხისთვის ზიანის მიყენების ფაქტი.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ნაწილობრივ შეცვალა საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ. სასამართლოს უმთავრესი განსახილველი საკითხი იყო სსკ-ის 199 III მუხლის საფუძველზე ზიანის ანაზღაურების დაკისრების შესაძლებლობა. უზენაესი სასამართლოს განმარტებით, აღნიშნული მუხლით დადგენილი ზიანის ანაზღაურების საფუძველი უნდა ვეძიოთ სამოქალაქო მატერიალური კანონმდებლობის ნორმებში. საკითხისადმი ამგვარი მიდგომა იმითაა გამოწვეული, რომ საპროცესო კანონმდებლობა სასამართლოს მიერ სამოქალაქო საქმის განხილვის წესებს ადგენს და ამ მიზნის ფარგლებში მხარეთა შორის საპროცესო სამართლებრივ უფლება-მოვალეობებს განსაზღვრავს, ხოლო მათი მოთხოვნების სამართლებრივი საფუძველი მატერიალური კანონმდებლობიდან გამომდინარეობს. სსკ-ის 199 III მუხლი ზიანის არსს კი არ განსაზღვრავს, არამედ ადგენს, თუ რა შემთხვევებში სარგებლობს მოპასუხე უფლებით, სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურება მოითხოვოს. ასეთ დროს, ზიანში მოიაზრება, მაგალითად, ფაქტობრივი ზიანის დადგომა ან შემოსავლის დაკარგვა. ზიანი არ გულისხმობს უფლების დროებით შეზღუდვას. მიუღებელი შემოსავალი ექვემდებარება ანაზღაურებას, თუკი კრედიტორი დაასაბუთებს, რომ იგი ამ ოდენობით ანაზღაურებას მიიღებდა ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების პირობებში და ეს მოვალისათვის სავარაუდო უნდა ყოფილიყო. ამავდროულად, იმ პირობებში, როდესაც ხელშეკრულებით განსაზღვრულია საპროცენტო განაკვეთი, ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენს გვაროვნული ნივთი - ფული, ხოლო კრედიტორის სამეწარმეო საქმიანობა სასყიდლიანი კრედიტის გაცემაა, სკ-ის 411-ე მუხლის წინაპირობების არსებობა დადასტურებულად მიიჩნევა, რამდენადაც ფული ყოველთვის შემოსავლის წყაროა. ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობა კრედიტორს ყოვე-

ლთვის აყენებს ზიანს და, სხვაგვარი ვალდებულების შეუსრულებლობით გამონეწული ზიანისგან განსხვავებით, განსაკუთრებული მტკიცება არ სჭირდება არც ზიანის მიყენების ფაქტისა და არც მისი ოდენობის დადგენას. შესაბამისად, არსებობს ზიანის ანაზღაურების საფუძველი.

უზენაესი სასამართლო არ დაეთანხმა სააპელაციო სასამართლოს მიერ ზიანის ოდენობის განსაზღვრას, ვინაიდან მოპასუხის თავდაპირველი მოთხოვნა სააღსრულებო ფურცელში ცვლილების შეტანის თაობაზე ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, ამიტომ ნაწილობრივ უნდა მოხდეს ზიანის ანაზღაურებაც (დაუკმაყოფილებელი ნაწილის პროპორციულად). სასამართლოს განმარტებით, სარჩელის ის ნაწილი, რომელიც მოსარჩელისათვის სასარგებლო შედეგით დასრულდა, მოპასუხისათვის ზიანის მომტანი ვერ იქნება, ვინაიდან აღნიშნულ ნაწილში მოსარჩელის მოთხოვნა მოპასუხის მიმართ სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით კანონიერადაა ცნობილი.

გოჩა ოყრეშიძე

► 4 – 5/2021

ექსპროპრიაციის ღირებულება

ექსპროპრიაციის დავებში სასამართლო უფლებამოსილია სამართლიანი და გონივრული ღირებულების დასადგენად საკუთარი ინიციატივით დანიშნოს ექსპერტიზა. სასამართლო გონივრული და სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრისას, ასევე, მხედველობაში იღებს მხარეთა მიერ წარდგენილ საექსპერტო დასკვნებს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

„აუცილებელი საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის საკუთრების ჩამორთმევის წესის შესახებ“ კანონის მე-9 მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 31 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-250-2019

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელის კუთვნილი მიწის ნაკვეთი მდებარეობდა ქუთაისში, სადაც გადის ქუთაისის შემოვლითი ავტომაგისტრალი. ავტომაგისტრალის პროექტის მიზნებისათვის მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის მიმდინარეობდა მოლაპარაკებები მიწის ნაკვეთის გამოსყიდვასთან დაკავშირებით, რაც უშედეგოდ დასრულდა. ამის გამო მოპასუხემ მიმართა საქალაქო სასამართლოს და მოითხოვა უძრავი ქონების იძულებითი ექსპროპრიაცია, რაც დაკმაყოფილდა. ექსპროპრიაციის სანაცვლოდ მოპასუხემ მოსარჩელის ანგარიშზე ჩარიცხა მიწის ნაკვეთის ღირებულება, რომლის ოდენობასაც მოსარჩელე არ დაეთანხმა და დამოუკიდებელი სარჩელით მიმართა სასამართლოს, რომლითაც მოითხოვა მოპასუხეს დაკისრებოდა მიწის ნაკვეთის გაზრდილი ღირებულების ანაზღაურება.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა, რომ სადავო ქონების საბაზრო ღირებულების დადგინდა დამოუკიდებელი შემფასებლის მიერ. მოპასუხის პოზიციით, აღნიშნული შემფასებლის მიერ დადგენილი ფასი იყო უფრო ზუსტი, ვიდრე მოსარჩელის მიერ საქმეში წარდგენილი სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ბიუროს მიერ მომზადებული დასკვნით დადგენილი ფასი.

პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილებით მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა. თუმცა გადაწყვეტილება შეცვალა სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც დააკმაყოფილა სარჩელი და ექსპროპრიატორს დამატებითი თანხის - 31,920 ლარის - გადახდა დააკისრა.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა ექსპროპრიატორის მიერ წარდგენილი საკასაციო საჩივარი. საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ საკუთრების ჩამორთმევა, გარდა საზოგადოებრივი აუცილებლობისა, გამართლებული უნდა იყოს გონივრული ოდენობის კომპენსაციის გადახ-